

3. Kelly A., Fallon K., Swash R. As 1.3 million people flee, Ukraine's refugee crisis is only just beginning. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/globaldevelopment/2022/mar/05/ukrainians-head-west-as-un-warns-refugee-crisis-is-only-just-beginning>
4. Maghribi L. Europe's forgotten refugees: from the Middle East to Belarus to oblivion. *The National news*. URL: <https://www.thenationalnews.com/weekend/2022/04/01/europes-forgotten-refugees-from-the-middle-east-to-belarus-to-oblivion/>
5. Morris L., Oremus W. Russian disinformation is demonizing Ukrainian refugees. *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/technology/2022/12/08/russian-disinfo-ukrainian-refugees-germany/>
6. Noack R., Kelly M., Rosenzweig-Ziff D., Bauerova L. How the E.U. has fallen short on promises to Ukrainian refugees. *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/10/26/ukrainian-refugees-eu-temporary-protection/>
7. Okeowo A. Europe's Other Migration Crisis. *The New Yorker*. URL: <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/europes-other-migration-crisis>
8. Sharma G. What do Syrians think about the welcome for Ukrainian refugees? *Al Jazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2022/3/31/what-do-syrians-think-about-the-welcome-for-ukrainian-refugees>
9. Ukraine refugee situation. *The Operational Data Portal*. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
10. Walter J. D., Klug T. Fact check: How propaganda denigrates Ukrainian refugees. *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/en/fact-check-how-propaganda-denigrates-ukrainian-refugees/a-64731408>
11. Wolowyna O. Ukrainian refugees in 2014 and 2022: An analysis and proposed solution. *The Ukrainian Weekly*. URL: <https://subscription.ukrweekly.com/2022/03/ukrainian-refugees-in-2014-and-2022-an-analysis-and-proposed-solution/>
12. Прем'єр-міністр Угорщини назвав біженців «мусульманськими загарбниками». *Interfax*. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/475313.html>
13. Українські мігранти в Європі – не тягар, а цінний людський капітал. *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/15/695056/>

Берегута Віталій

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ПРОСУВАННЯ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ У РБ ООН

Ключові слова: біологія, біологічна зброя, коронавірус, російсько-українська війна, Рада Безпеки ООН.

Keywords: biological laboratory, biological weapons, coronavirus, Russian-Ukrainian war, UN Security Council.

Повномасштабне воєнне вторгнення Росії в Україну супроводжується різноманітними інформаційними операціями. Характерною рисою їх застосування російськими політиками та дипломатами для виправдання необхідності збройної інтервенції та створення для росіян образу «зовнішнього ворога» є здійснення пропаганди та дезінформації навколо нових питань, що раніше не були предметом конфліктної взаємодії між Україною та Росією. До таких належить розробка біологічної зброї в Україні на основі проведення дослідів із коронавірусом та іншими збудниками хвороб, систематичні російські звинувачення українського уряду в чому протягом 2022–2023 рр. відомі в публічному середовищі як теорія про біологічні лабораторії США в Україні.

Згідно з нею, на території України діють таємні біолабораторії, що фінансуються США, і в яких проводяться дослідження різних патогенів та вірусів для використання у розробці біологічної та хімічної зброї для її майбутнього застосування українськими збройними силами на полі бою проти російської армії та цивільного населення. Попри те, що функціонування таких лабораторій і проведення відповідних досліджень було заперечено як США [11] та Україною [7], так і двічі спростовано Високою представницею ООН з питань роззброєння в березні [1] та жовтні 2022 р. [2], російські політики й дипломати продовжують активно поширювати такий наратив у ЗМІ, в соціальних мережах та на майданчиках міжнародних організацій, зокрема Ради Безпеки ООН. Аналіз текстів промов та діяльності Постійного представника Російської Федерації при ООН Василя Небензі є необхідним для розуміння сучасного інструментарію поширення Росією глобальних наративів про Україну.

Вперше проблему американських біолабораторій в Україні було обговорено на засіданнях Ради Безпеки ООН 11 та 18 березня 2022 р. Тоді В. Небензя розповів, що Міністерство оборони Росії під час «спеціальної військової операції» отримало докази розташування та функціонування з 2009 р. в Україні мережі з 30 лабораторій в Києві, Львові, Харкові, Одесі, Маріуполі, Вінниці та інших містах, фінансування та управління якими здійснюється Міністерством оборони США, і в яких проводяться біологічні експерименти з низкою вірусних патогенів, зокрема з чумою, сибірською язвою та коронавірусом [4; 5]. Ціллю таких експериментів є вивчення можливості поширення вірусів, що можуть передаватися людині через мігруючих птахів та кажанів [8]. До того ж, за словами російського дипломата, під приводом досліджень шляхів профілактики коронавірусної хвороби із України до США, Сполученого королівства та ФРН було вивезено тисячі зразків сироватки крові хворих слов'янського етносу, що є ознакою «створення біоагентів, здатних вибірково вражати різні етнічні групи».

Шляхом наголошення на тому, що ці дослідження проводились нібито в «безпосередній близькості до кордонів Росії», що шляхи міграції цих птахів пролягають через російську територію [3], а зараженню підлягатимуть мешканці прикордонних українських територій та самої Росії [6], В. Небензя фактично визначає проблему як таку, що загрожує російській національній безпеці, а також виправдовує необхідність вторгнення в Україну – усунення такої загрози. Це пізніше підтвердилось під час засідання Ради Безпеки ООН 13 травня 2022 р., коли В. Небензя назвав питання військово-біологічної діяльності США в Україні «реальною загрозою біобезпеці Росії», миру і безпеці всього світу, а російську «спеціальну військову операцію» – єдиним шансом «зупинити цю небезпечну активність» [5]. В. Небензя звинуватив Україну та США в порушенні Конвенції про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення (далі – КБТЗ) та закликав ухвалити в її межах юридично обов'язковий механізм перевірки військово-біологічної діяльності країн-підписантів за кордоном, натякаючи на США [4].

У жовтні 2022 р. у В. Небензя вчетверте скликав засідання Ради Безпеки ООН, на якому заявив про подання Росією на розгляд органу проєкту резолюції зі створення Комісії у складі 15 держав Ради Безпеки ООН для розслідування ви-

явлених Росією фактів недотримання США та Україною зобов'язань за КБТІз в контексті діяльності біологічних лабораторій в Україні [6; 9]. За результатами голосування 02 листопада резолюцію не було прийнято («За» – КНР та Росія; «Проти» – Франція, Сполучене Королівство та США; «Утримався» – Індія, Ірландія, Албанія, Норвегія, Кенія, Бразилія, ОАЕ, Гана, Габон та Мексика). Представники Франції, Сполученого Королівства та США звинуватили Росію у наданні Раді Безпеці неправдивих доказів, намаганні підірвати мирне співробітництво у біологічній сфері та зловживанні статусом постійного члена Ради Безпеки. Підтримка проєкту російської резолюції КНР обґрунтовувалась нерозкриттям США даних про біологічну діяльність закордоном, запит на які робила Росія у вересні 2022 р. Перший заступник постійного представника Росії при ООН Дмитро Полянський назвав рішення держав, що утримались або проголосували «проти», проявом «односторонніх національних оцінок» та намаганням «не розлютити Вашингтон» [10].

Отже, протягом повномасштабного вторгнення Росії в Україну Рада Безпеки ООН неодноразово ставала міжнародним майданчиком для просування Росією наративу про американські біолабораторії в Україні, а також середовищем протистояння держав-постійних членів органу. Складна епідеміологічна ситуація, спричинена пандемією COVID-19, дала можливість російським дипломатам проводити інформаційні операції, пов'язані із коронавірусом як актуальною для всіх країн проблемою. Поширення неправдивої інформації було спробою легалізувати воєнне вторгнення в Україну та виправдати його не як акт агресії, а як вимушену реакцію нібито на небезпечні дії США в Україні поблизу російського кордону, сформувати образ США як головної країни, що винна в російсько-українській війні, та продовжити формування в очах міжнародної спільноти образу України як несамостійної держави, що управляється ззовні. Однак невідтримання державами Ради Безпеки ООН проєкту російської резолюції свідчить, що міжнародна спільнота продовжує критично сприймати та спростовувати російську пропаганду.

Джерела та література

1. В ООН ничего не знают о биологическом оружии на Украине. *Новости ООН*. 2022. URL: <https://news.un.org/ru/story/2022/03/1419712>
2. В ООН по-прежнему ничего не знают о биологических лабораториях в Украине. *Новости ООН*. 2022. URL: <https://news.un.org/ru/story/2022/10/1434042>
3. Выступление и ответное слово Постоянного представителя В. А. Небензи на заседании СБ ООН по вопросу о биологических лабораториях на Украине. *Постоянное представительство Российской Федерации при ООН*. 2022. URL: https://russiaun.ru/ru/news/110322n_u
4. Выступление и ответное слово Постоянного представителя В. А. Небензи на заседании СБ ООН по вопросу о биологических лабораториях на Украине. *Постоянное представительство Российской Федерации при ООН*. 2022. URL: https://russiaun.ru/ru/news/180322n_u
5. Выступление Постоянного представителя В. А. Небензи на заседании СБ ООН по вопросу о биологических лабораториях на Украине (по пункту повестки дня «Угрозы международному миру и безопасности»). *Постоянное представительство Российской Федерации при ООН*. 2022. URL: https://russiaun.ru/ru/news/uncsc_130522
6. Выступление Постоянного представителя В. А. Небензи на заседании СБ ООН в связи с рассмотрением жалобы по Статье VI Конвенции о запрещении биологического и токсинного оружия. *Постоянное представительство Российской Федерации при ООН*. 2022. URL: https://russiaun.ru/ru/news/271022_nb

7. Зеленський про «біолабораторії» в Україні: Це анекдот якийсь. *Українська правда*. 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/27/7335091/>
8. Минобороны заявило об опытах с коронавирусом в биологических лабораториях США на Украине. *Лента.ру*. 2022. URL: <https://lenta.ru/news/2022/03/10/cornv/>
9. Письмо Постоянного представителя Российской Федерации при Организации Объединенных Наций от 24 октября 2022 года на имя Председателя Совета Безопасности. *Организация Объединенных Наций*. 2022. URL: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N22/655/56/PDF/N2265556.pdf?OpenElement>
10. Security Council Rejects Text to Investigate Complaint Concerning Non-Compliance of Biological Weapons Convention by Ukraine, United States. *United Nations Meetings Coverage and Press Releases*. 2022. URL: <https://press.un.org/en/2022/15095.doc.htm>
11. The Kremlin's Allegations of Chemical and Biological Weapons Laboratories in Ukraine. U. S. *Department of State*. 2022. URL: <https://www.state.gov/the-kremlins-allegations-of-chemical-and-biological-weapons-laboratories-in-ukraine/>